

מסכת נזיר, פרק 'שלשה מינוין' (לח-מב)

הערות ובאורים בפשט

(לח.) זרבי אלעזר – משקין אין, מידי אחרינא לא' – הטעם לחלק בין משקין לאוכלין, כי הנזירות – עיקרה מן היין, ושאר איסורי הגפן – גדר שגדרה תורה להרחקה מהיין. ולכן אם החמירה תורה ביין שהתיר מצטרף לאיסור, אין לנו ללמוד לענבים וחרצנים וכו'. (עפ"י קרן אורה, ועוד.) עוד יש לחלק בין תערובת של מוצק ובין בילה של משקה, שבמשקה הכל נהיה כדבר אחד, ולכן מצטרף ההתיר להיות כאיסור לגמרי, מה שאין כן ביבש. (עפ"י חידושי בתרא. הסבר זה שייך (כקודמו) בין לפירוש התוס' והרא"ש שהמדובר על שורה פתו בפת, שנעשה כדבר אחד, ובין לפירוש המובא בשטמ"ק שהמדובר על תערובת יין במשקה אחר. וכנראה נחלקו בפשט הכתוב 'וכל משרת ענבים').

(לח.) 'ותו ליכא? והאיכא מרביעית נוטלין לידים לאחד ואפילו לשנים' – בפלוגתא לא קא מיירי' – והרי המחלוקת אינה אלא בשנים, אבל הראשון, לכולי עלמא צריך רביעית (ואף יש ראשונים הסוברים שדוקא במים שניים נחלקו, אבל במים ראשונים צריך רביעית לעולם?) (וכמו שפנו רביעית דם שיוצאה מן המת, שגם שם יש מחלוקת בדין שני מתים, וכמו שכתב המפרש, אך הואיל ובמת אחד אין מחלוקת, אינו חשוב 'פלוגתא'. וע' תוס' ובשו"ת הרשב"א ח"א ססג.) ואולי הכוונה, הואיל וישנן בשיעורי נטילת ידיים חלוקות שונות, רביעית הלוג, חצי לוג, ולפעמים יותר או פחות, לא מנאה רבי אליעזר. (חזון איש או"ח כד, יב. ופירש 'פלוגתא' – חלוקה, ולא מחלוקת חכמים. וע' בפרוש 'ארוי הלבנון' על התוס', שהביא הסברים נוספים ממפרשים שונים.)

(לט.) 'את שמע מבלורית דכושיים (בכת"י: של גויים) דבתר דמגדלין לה רפיא מלתחת. – התם נמי אידי דקמטא היא משיכבא דרפיא' – זו גם הסיבה שאין להוכיח מכך שאין יוצאות שערות מחוץ לקליעה, אם גודל השער מלמעלה – אלא שמלחץ השכיבה, נכנסים ונדחקים לתוך הקליעה. (תורת נזיר)

(מ.) 'לעבור עליו בשני לאוין' – המפרש והתוספות פרשו שהמגלח בתער לוקה פעמיים, משום תער ומשום 'לא יעבור' (וצ"ב היכן מצינו דוגמתו בחד לאו ובמעשה אחד שילקה שנים? אמנם מצינו כיו"ב בקדושין עה. 'לא יחלל' ולא יחלל זרעו'. ואולם הרמב"ם לא פסק כן – ע' מ"מ איסור"ב יז, ב. וע' ב'יוסף דעת' קדושין שם, ובב"מ קיא. וע"ע להלן מב: ובמש"כ שם. וע' בחידושי הגר"ח הל' ביא"מ ג, כא בד"ה אכן, במוסגר). ובתוס' איזוורא פרשו, שאם גילח בתער ובשאר מעבירין, לוקה שנים, לפי שהם שני שמות. (כדוגמת ענבים לחים ויבשים – לעיל לת:).

(מ.) 'אמר רב חסדא: ללקות – באחת, לעכב – בשתיים, לסתור – אינו סותר אלא ברוב ראשו, ובתער... כעין תער. תניא נמי הכי... – פשט הדברים מורה שגם לענין סתירה, אינו סותר אלא בכעין תער. אך התוס' נדחקו לפרש ש'ובתער' אינו מתייחס אלא לענין מלקות ולא לענין סתירה. משום ששיטתם בכל הסוגיא לפרש 'כעין תער' – שמשחית את השער כולו, מעיקרו. ולכן, על כרחנו לפרש שסותר אף כשמגלח שלא כעין תער, כמו שמשמע מתחילת הסוגיא (באיבעיא דגלחוהו לסטים והשאיירו כדי לכוף – לט.)

אך הרמב"ם פרש את הדברים כפשוטם, שמדובר הן לענין מלקות הן לענין סתירה, ודין אחד להם, שאין סתירה אלא בגילוח שחייב עליו מלקות. והוא מפרש 'כעין תער'

– שלא השאיר בשער כדי לכוף ראשו לעיקרו. ואם השאיר כדי לכוף – אינו לוקה וגם אינו סותר. ולפי זה, כאן חוזרת הסוגיא מן ההנחה הראשונה (בספק הגמרא הנ"ל), אלא למסקנא, אף שהשער גדל מעיקרו, כל שגילה והשאיר בו 'כדי לכוף' אינו סותר. (עפ"י חזון איש אה"ע קמ"י. ושם בסוף"ג צידד שאין כאן חזרה, ולעיל מדובר בנזירות מועטת, וכאן בנזירות מרובה, שלאחר שגולה יש גידול שער. אך הקשה על פירוש זה. וע"ע בשו"ת שבט הלוי ח"ד צו בדיונו על מכונת גילוח).

(מב.) 'נשרה אחת וגילח אחת מהו?...' – מספק הגמרא ניתן לכאורה ללמוד, שנזיר שגילה שלא בתער, כגון במספריים או שמרט שערתיו, כיון שלא יצא ידי חובת גילוח, מצווה לחזור ולגילה בתער לכששערו יגדל. שאם לא נאמר כן, מה נפקותא יש בספק הגמרא אם קיים מצות גילוח אם לא? אך יש לדחות, שאמנם אין נפקותא מעשית, וספק הגמרא הוא בעיקר ההלכה, אם מקיים בזה מצות גילוח. ועוד, נפקא מינה בתגלחת טומאה, שמעכבת. (חזון איש אה"ע קמ"י. וצידד להוכיח שאלה זו ממקומות נוספים, ואף שלא הכריע הדבר בהחלט, נראה שנקט כן לעיקר, שחזור ומגלה – ע"ש בס' קמא. ב. ולפי זה, צ"ב במש"כ המפרש במסקנת הסוגיא שאף שלא קיים מצות גילוח, יצא בדיעבד).

(מב.) 'נזיר שהיה שותה יין כל היום – אינו חייב אלא אחת. אמרו לו: אל תשתה אל תשתה, והוא שותה – חייב על כל אחת ואחת' – התוספות פשוטו (כאן. וכן משמעות לשון הגמרא חולין פב.) שהתרו בו חזור והתרות, בכל שתיה ושתיה. אך בירושלמי כאן אמרו שאף השותה צלוחית של יין, ויש בו עשרה כזיתים, והתרו בו מלכתחילה שאם ישתה הכל, יחייב בעשר מלקיות, קיבל התראה על דעת כן, והרי זה לוקה עשרה. וכן פשוטו את משנתנו הרמב"ם והרב מברטנורא (מכות ג, ז). וע"ע במפרשים אחרונים כאן ובשו"ת אגרות משה או"ח ח"א קסב.

(אפשר שתלוי הדבר בדין התראת ספק; שלסובר אינה התראה, אף כאן, הרי אין ודאות, גם לו עצמו, שימשיך לשתות אחר כך, ואין כאן קבלת התראה ודאית. וכמו שכתבו ראשונים (רשב"א וריטב"א שבועות טז:). לענין נזיר בבית הקברות, או טמא במקדש, שאם צריך שהיה, אפשר דהוי התראת ספק, שמא לא ישהה. ולפי"ז מובן שהתוס' נטו מדברי הירושלמי, כדי לפרש המשנה אליבא דכולי עלמא).

וכשהתרו בו וחזרו והתרו, אין צריך לפרש בכל התראה את האיסור והעונש, אלא כיון שאמרו לו 'אל תשתה' – די, כיון שההתראה הראשונה היתה כדין, ועל לשון התראה ראשונה הם סומכים. (ריטב"א מכות כא.).

(מב:) 'כהן שהיה לו מת מונח על כתיפו, והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו – יכול יהא חייב? תלמוד לומר 'ולא יחלל' – במי שאינו מחולל, יצא זה שהוא מחולל ועומד'

– יש לדקדק מה כוונת החכם באמרו 'מתו ומת אחר?' ויש לומר שמשמיענו, שלא הותר לו לכהן להיטמא אלא בזמן שהוא טמא כבר, אז הוא מותר להיטמא לקרובו וגם למת אחר שאינו קרובו, אבל אם עתה טהור הוא, אסור לו להיטמא לקרובו ולאחר יחדו, שאף שהותר הכהן להיטמא לקרוביו, הרי הוא כ'מרבא באיסורין', שנשטמא יותר מכדי צרכו. (מרחשת ח"א ב, ג, בהערה. יש לפקפק טובא, שאין שייך כאן כלל ענין 'מרבא בשיעורין', שאין כל הפרש ותוספת טומאה בין נוגע במת אחד לנוגע בשנים, בין מת גדול למת קטן. ומש"כ הרמב"ם (ספ"ב דאבל. עפ"י הספרא) שאסור לכהן שנשטמא לקרוביו להטמא למת אחר, היינו דוקא כשאינו נוגע בקרובו, וכמש"כ הרדב"ז שם).

ולכאורה מפורש בתוס' רי"ד (עבודה זרה לז.) להפך מדבריו, שהסביר ענין טומאה בחיבורין, המבוארת להלן בגמרא, שכשנוגע עתה במת אין בו איסור לגעת במת נוסף, משום דהוי כנוגע בשני מתים בבת אחת, הרי להדיא שפשוט יותר כשנוגע ביהד שאינו עובר, מנוגע בזה אחר זה.

וזה באור החילוק בגמרא 'כאן בחיבורין כאן שלא בחיבורין', כמו שהסביר החזון איש, שאין תוספת טומאה בעוד נגיעה, אלא שהגיעה בטומאה, חמורה מהווית הטומאה על ידי נגיעה שבעבר, ולכך כשהחזיר ונוגע אם אינו נוגע כעת, חייב, אך אם הוא נוגע, אין כל תוספת טומאה בנגיעה נוספת. (וע"ע ב'בית ישי' (כה, הערה ד) בישוב שיטת הרמב"ם שפסק

טומאה בחיבורין – דרבנן, כיצד יפרנס משנתנו, כשאלת הגמרא 'הא מיטמא וקאים?' ופירש ששיטתו שהאיסור לכהן ולנוזר במעשה ההיטמאות. וכבר נזכר מזה בגליון סט).
ומש"כ במרחשת' שם שרש"י גרס 'נוזר' במקום 'כהן' – לא ידעתי להולמו, דרש"י לא כ"כ אלא במימרא דרב הונא, אך בברייתא גרס להדיא כגרסתנו. ואכן במימרא דר"ה לא שייך הסברו זה, שהרי נוזר אסור גם בקרובים. אך הא ל"ק, דאפשר דר"ה נקט את לשון הברייתא).

עזר מציון

(ציונים, מראי מקום וראשי פרקים – לתוספת עיון)

(לח) 'עשר רביעיות הן... ותו ליכא...' – הסברים שונים נאמרו על ידי המפרשים, מדוע על נמנו הלכות נוספות ששיעורן ברביעית; –

שיעור כוס יין לקידוש ולהבדלה – ע' קרן אורה, שב'עושה פסח' כלול כל כוסות של ברכה, של קידוש, ברכת המזון והבדלה.

רביעית של 'סתם יינם' שגזרו בו איסור הנאה וטומאה, וכן משקה זב ששיעורו לטמא ברביעית – כל עניני טומאת משקין ברביעית, בכלל פסול גויה שהזכירו – תוס' עבודה זרה ל ס"ב.

שיעור חיוב של כל איסורי שתיה שבתורה (כיון של ערלה וכלאי הכרם) – קרן אורה: לא מנו שיעורים שסיבתם בשיעור אחר, ומשקין האסורים ברביעית – לפי שאם יקרוש יעמדו על כזית, כמו שאמרו בכ"מ. נמצא שהשיעור האמיתי הוא כזית ולא רביעית. ולכן לא חשבו 'דם נבלות' שמטמא ברביעית, שאף הוא מאותו הטעם. הגר"י: לא מנו שיעורים שמהותם וענינם אמור ב'מעשה השתיה', שאין 'שתיה' פחותה מרביעית. והוכיח שם שדין רביעית בנוזר הוא דין שונה, שאינו נוגע ל'מעשה השתיה', אלא הוא שיעור בחפצא האסור.

לשני הטעמים הללו, מובן גם מה שלא מנה רביעית לשיעור חיוב 'ברכה אחרונה'. לפי דעת הפוסקים שאמרו כן (ע' או"ח רי – שתי דעות אם בכזית או ברביעית) – שדין זה נלמד ודומה לשאר איסורין שדינם ברביעית (ע' בהגר"א סם). ונדחית הוכחת ה'פנים מאירות' (ח"ב קלז) מכאן, כדעת האומרים שחייב בכזית.

רביעית של טבילת כלים במעין – התוס' כאן כתבו שדוקא במקוה ביטלו טבילה ברביעית, כדברי הגמרא, ולא במעין, אלא שלא מנו מעין, מפני שאף רביעית אין צריך, אלא מטהר כלים בכל שהוא. ואמנם ישנן דעות בין הראשונים שדין מעין ברביעית, ולשיטתם חוזרת שאלת הגמרא למה לא מנאוהו – וכבר העיר על כך החזון איש (יו"ד קלה, ב). ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סג) האריך לפלפל ששאלה זו תלויה במחלוקת תנאים, ושוב, נאמר גם כאן, בפלוגתא לא קא מיירי.

(לט.) 'אמר רב פפא: אנה סברי לאו גמרא היא בידיה, והדר ביה, ולא ידענא דגמרא

היא בידיה ולא הדר ביה' – עיין בתוספות, שרב פפא רצה לבחון אם אביי מדעתו אמר

מה שאמר, והיה חוזר בו מדבריו מכת הברייתא, או קבלה היא בידו מרביתיו ולא יחזור בו (וראה 'קיצור כללי התלמוד' – נדפס בריש מסכת ברכות). ואכן, מוצאים אנו פעמים רבות בתלמוד כשהתוכחו שני חכמים, ואחד לא מצא מענה ושתק, אף על פי כן לא חזר בו מדעתו. ופעמים גם קבעו הלכה כאותה דעה, הגם שלא מצאו מקום לקיים סברתה. והטעם בכל זה – שרובי ההלכות שאמרו, מקובלות היו להם מרביתיהם, ואף שנתנו להם טעמים מדעתם, ואותם טעמים נדחו, נשאר בדעת רבם, באמרום שלא עמדו על דעת רבותיהם אשר נמוקם עמם. כאשר האריך בכל זה החכם המופלג ר' ראובן מרגליות ז"ל בספרו 'מחקרים בדרכי התלמוד והידותיו' במאמר 'שתיקה לחכמים' (יט).

(לט): נזיר שחתך שערותיו והשאיר בהן כדי לכוף ראשן לעיקרן – אף כי אינו לוקה על כך, לפי שאינו 'כעין תער', עבר על 'עשה' של 'קדוש יהיה', שמצווה לגדל שערותיו (מלבד לדעת ר' יונתן) – כך היא שיטת התוספות (בד"ה ת"ר). וב'לחם משנה' (הל' נזירות ה,יא) כתב שדעת הרמב"ם שאין אפילו איסור עשה. נמצינו למדים: גזיות השער כשנשארו בו 'כדי לכוף' – נחלקן הדעות אם יש בה ביטול 'גדל פרע'. (ודנו אחרונים ז"ל, אם לשיטת התוס', יעבור גם ביביל יחל' בגזו והשאיר כדי לכוף – ע' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב נו,ג; ור' בפירוש ארוי הלבנון על התוס' כאן). וחידוש לפי זה בספר 'מנחת חינוך' (קמט) שיש ללמוד ממחלוקת זו, לגבי האיסור 'פרע לא ישלחו' לכהנים העובדים במקדש, שאם גזזו שערם והשאירו בו כדי לכוף ראשם לעיקרם, באנו למחלוקת התוס' והרמב"ם ה"ל, אם עוברים על איסור זה, או שמא אין זה בכלל 'פרע'. (וסיים: 'זמ"מ צריך עיון בדינים אלו'. וע"ע בשו"ת בית יצחק (ח"ב במפתחות לסי' סב ובשו"מ מהדו"ד ח"ב קסב).

ואמנם יש מקום לדחות השוואתו זו, שלא למדו בגזרה שוה מנזיר לכהונה, אלא לענין אורך הזמן של 'גידול פרע', שהוא שלשים יום, ולא לשאר דברים. ולא מצינו שמוזהרים הכהנים לגלח שערם בכדי שלא יהיו בו כדי לכוף. ומקרא מלא הוא שאינם מגלחים ראשם לגמרי – (ביחזקאל מד,כ. ע"ש במפרשים) 'וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו'. וכן משמע מ'תספורת בן אלעשה' של הכהן הגדול (ע' נדרים נא).

ולפי הנחה זו, לשיטת ה'לחם משנה' הנזכרת, יכול כהן גדול להיות נזיר (כמו שמשמע מכמה מקומות). הגם שמסתפר אחת לשבוע, ואף מן התורה חייב לגלח בתוך שלשים יום, גם כשאינו עובד עבודה – שהרי יכול הוא להסתפר ולהשאיר 'כדי לכוף', מחד – אינו משלח פרע, מאידך, לא ביטל 'עשה' של נזיר 'גדל פרע'. (עפ"י מגדים חדשים – ברכות יט). אמנם, בחזון איש' כתב (קמ,טו וע"ש קלז,א) שאף לדעת הרמב"ם עובר בעשה, ודלא כה'לחם משנה'. וע"ע במה שהאריך בענין זה בשו"ת צמח צדק יו"ד צג.

(מא): 'ואי כתב ראשו ולא כתב זקנו... ואכתי בתער מנלן' – בעלי התוס' (כאן ובשבעות כ: ובתוס' שאנן מכות כ. וברא"ש שם) הוכיחו מכאן שאיסור 'לא תקיפו פאת ראשכם' אינו דוקא בתער, אלא גם במספרים כעין תער (שגזור סמוך לבשר, וי"א שאסור כל שאינו משאיר 'כדי לכוף ראשן לעיקרן), שלא כאיסור השחתת הזקן, שאינו אלא בתער בלבד. שאם לא כן, גם מ'ראשו' ללא 'זקנו' נשמע שמצות מצורע בתער בלבד, מכך שדוחה איסור הקפה. וכך היא שיטת עוד ראשונים (רבנו יוחם, רבנו יונה, 'החינוך').

ואולם שיטת הרמב"ם (הל' עכו"ם יב,ו) ועמו חבל ראשונים (הרי"ד, ריטב"א, סמ"ג, בה"ג, יראים ועוד), שאיסור הקפת הראש, הוקש לגמרי להשחתת זקן ואינו אלא בתער. ובאשר להוכחת הראשונים מסוגיתנו, כתבו לדחותה (תוס' רי"ד כאן, וכעין דבריו כיוון השער המלך' הל' עכו"ם שם), שאכן אילו לא שנאמר 'זקנו', הייתי אומר שמצות מצורע גם במספרים, והוא הדין לאיסור הקפה, אך לפי המסקנא שלמדנו מ'זקנו' שמצות מצורע בתער דוקא, ממילא יש לנו גם להשוות איסור הקפת הראש להשחתת זקן, ששניהם אינם אלא בתער.

מזן המחבר בשלחנו הערוך הביא (ביו"ד קפא,ב) את שתי הדעות, וכתב שיש לחוש לדברי המחמירים. וכבר דנו גדולי האחרונים על סירוק במסרק את פאות הראש; שלשיטת האוסרים אף בלא תער, לכאורה יש לאסור אף שלא כדרך גילוח, שהרי לא הוקש לזקן, ואם כן, הרי בכל מקום שאסורה תלישה, אסור גם סירוק, כמבואר במשנה להלן (מב). – ע' בשו"ת חתם סופר יו"ד קלט; קמ. שנשא ונתן בדבר זה עם חותנו הגרעק"א. וע"ע בארוכה בשו"ת צמח צדק החדש (צג). וזו לשון בעל 'מגדל עז' (הל' עכו"ם יב,ח): 'אבל כתבו רבותינו נוחם עדין, משעמדנו על דעתנו לא העברנו ברזל על בשרנו, אפילו מספרים, כלל וכלל לא בראש ולא בגוף'. (כל זה מובא באנצ. תלמודית ערך 'הקפת הראש').

(מב.) 'אמר רב אחא בריה דרב איקא: זאת אומרת 'רובו ככולו' – מדאוריתא. ממאי?
מדגלי רחמנא גבי נזיר "ביום השביעי יגלחנו", הכא הוא דעד דאיכא כולו, הא
בעלמא רובו ככולו' – מובא בשם הגר"ח מבריסק (בכתבים, ריש פרק 'המניח') שמקור דין 'רובו
ככולו' – מדיינים הוא נלמד, שמזה שאמרה תורה 'אחרי רבים להטות', שמים זו שמענו: א. הרוב
מכריע ומברר את הספק. ב. הרוב הרי הוא ככל – שאם לא כן, איך אפשר לפסוק את הדין על פי
רוב דיינים, והרי אין כאן פסק של כל כמות הדיינים הנצרכת.

וכבר העיר הגר"ש פישר שליט"א (בספרו 'בית ישי' נב, בהערה ט), שבסוגיתנו מבואר מקור אחר.
ופלפל כדי ליישב הדברים, שרב אחא בריה דרב איקא לשיטתו אינו למד מדיינים; שכבר ייסדו
אחרונים (חתם סופר; הגר"ח) שאין דין 'רובו ככולו' אלא בדבר מסויים, בעל שם לעצמו, כגון 'כוס',
'מקוה' וכו', ולא בדין שהוא תלוי בשיעור ובמספר בעלמא, כגון כזית נבלה, רביעית יין לנזיר
וכדומה. והרי שיטת רב אחא ברדר"א שמן התורה דין יחידי כשר לדון (ריש סנהדרין), ולשיטתו כבר
אין להוכיח מדין 'אחרי רבים להטות' שרובו ככולו, משום שאפשר שאין מנין הדיינים מהוים יחידה
לעצמה ושם בפני עצמו, אלא שכדי לדון בדין בענין מסויים, דרוש מספר מסויים של דיינים, ובוה
לא שייך 'רובו ככולו', כאמור. אבל להלכה שלעולם צריכים שלשה דיינים מן התורה, הרי
ש'בית-דין' מהוה יחידה ושם בפני עצמו, ושייך לדון בו דין 'רובו ככולו'.

והביא שם מהגרש"ק (שערי ישר ג, ד) שהסביר באופן שונה; לא דין 'רובו ככולו' למדנו מדיינים,
אלא דין 'ביטול ברוב', (כמוש"כ כמה ראשונים, שדין ביטול ברוב נלמד מקרא 'אחרי רבים' – ערש"י בגיטין נד:
וחולין צח: ועוד), שדנים את המיעוט כמי שאינו.

(מב:) 'מקרא מלא דבר הכתוב "לא יטמא". כשהוא אומר "לא יבא" – להזהירו על

הטומאה להזהירו על הביאה' – האחרונים דנו אם מותר לכהן לגעת בספק טומאה/
ברשות הרבים, שהרי אינו טמא. יש מי שכתב, שאמנם בנגיעה הוא מותר, אך אסור לו לבוא אל
אהל המת, אפילו בספק ברשות הרבים, שהרי איסור 'טומאה' לחוד ואיסור 'ביאה' לחוד, כדאיתא
כאן. ואיסור 'ביאה' הוא בעצם הביאה לאהל המת, אף אם יצויר שאינו נטמא על ידי כן, שאם היתה
ביאה אסורה משום טומאה, אין כאן שני לאוין. (וכר יצחק טו. ויש לדון משלשה צדדים: א. גם אם האיסור
בעצם הביאה, י"ל שאין אסור אלא ביאה המטמאה. ב. גדולה מזו מצאנו (לפירוש המפרש והתוס' לעיל מ.) שנוזר
שגילה בתער לוקה שנים, משום גילוח בתער ומשום 'לא יעבור' – בכל דבר המעביר. אף שלא נאמר שם אלא 'לאו'
אחד, והרי בכל גילוח בתער יש בו 'לא יעבור', אעפ"כ לוקה שנים, כל שכן כאן שפיר אפשר שילקה משום ביאה ומשום
טומאה, הגם שבכל ביאה איכא טומאה. ג. יש מקום לומר, לפמש"כ האחרונים, שדין ספק טומאה ברה"ר, אינו רק דין
הנוגע להנהגת האדם, אלא גורת הכתוב שאין כאן חפצא דטומאה. ולפי"ז הרי אינו נידון שבא למקום טומאה כל עיקר).
ובגוף הגדרת איסור ביאה – כתב החזון איש (קמב, ג) לדייק מדברי הרמב"ם (נוירות ה, יח; אבל
ג, ט) שדוקא בשנמצא הוא והמת תחת אהל אחד, אבל בשני הסוגים האחרים של טומאת אהל: האהלה
על המת, או האהלת המת עליו – חייב משום טומאה בלבד, ולא משום 'ביאה'. ובוה מדוייקת לשון
הגמרא 'כאן בבית כאן בשדה', שבשדה אין 'ביאה' לאהל המת, הגם שלשאר עניני טומאת אהלים,
כל אותן שלש אפשרויות הנזכרות – שם אחד להן (ע' רמב"ם טומאת מת ד, יד).

'ככתבם וכלשונם'

'ונכתב ענין היין בנח, כי יש בו אזהרה ממנו יותר מפרשת נזירות. כי הצדיק תמים אשר
צדקו הציל כל העולם, גם אותו החטיא היין והביא אותו לידי בזיון וקללת זרעו'

(רמב"ן – פרשת נח ט, טו)

וגידול השער – הפך הבחורים המסלסלים שער ראשם להתנאות. והגידול יוליד דאגה
בלב איש'

(רמב"ן – נשא ה,ו)

*

'בוא וראה כמה המצוות מעטרות את ישראל; והלוא גידול שער ניוול הוא לאדם,
שהוא אינו חופף ראשו. ולפי שהוא מגדלו לשם שמים, קראו הכתוב עטרה לראשו.
הדא הוא דכתיב: 'כי נזר אלקיו על ראשו' (במדבר רבה י,א)

*
